Kontroll av Nyckelhålet

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Det är frivilligt för företagare att använda Nyckelhålet i märkning och presentation av livsmedel. Om symbolen används måste de regler som gäller följas. Kontroll utförs av ansvarig myndighet, precis som den övriga kontrollen av märkning av livsmedel.

Inledning om kontroll av Nyckelhålet

Om Nyckelhålsmärkning används ska den följa LIVSFS 2005:9 och omfattas av offentlig kontroll. Det krävs ingen föranmälan eller liknande för att få använda Nyckelhålssymbolen.

Kontrollobjekt är de livsmedelsföretagare som ansvarar för utformning och innehåll av en produkts märkning. Föreskrifterna om Nyckelhålet omfattar de allra flesta kategorier av livsmedel. Se bilaga 2 till LIVSFS 2005:9.

I första hand är det företagaren som ska visa för kontrollmyndigheten att de kriterier och villkor som gäller för att använda Nyckelhålet är uppfyllda i det enskilda fallet. Kontroll av att reglerna följs kan ske genom inspektioner eller revisioner.

Kontrollen kan bland annat omfatta en eller flera av följande delar:

- Dokumentkontroll – företagets analysresultat, recept, produktdatablad med mera.
- Provtagning för kemisk analys av innehåll av näringsämnen eller andra ämnen.
- Översyn och kontroll av märkning och presentation.

Du som inspektör kan be livsmedelsföretagaren att visa dokumentation, som visar hur företagaren menar att livsmedlet uppfyller de krav som ställs för att det ska få märkas med Nyckelhålet. Till exempel innehåll av de näringsämnen som det ges kriterier för i den relevanta livsmedelsgruppen, se avsnittet ”Kontroll av märkning med Nyckelhålet på produkter” här nedanför.

Myndigheten kan också ta prover för kemisk analys för att kontrollera uppgifterna i dokumentationen. För att utvärdera analysresultaten, som toleransgränser med mera, kan ”Vägledning för behöriga myndigheter, vid kontroll av överensstämmelse med EU:s lagstiftning av tillåtna avvikelser för näringsvärden som deklareras på etiketten ” ligga till grund.

Vägledning för behöriga myndigheter, vid kontroll av överensstämmelse med EU:s lagstiftning av tillåtna avvikelser för näringsvärden som deklareras på etiketten.

Kontroll av märkning med Nyckelhålet på produkter

Kontroll av märkningen med Nyckelhålet kan alltså inte enbart utföras genom att man granskar märkningen på förpackningen. Du som inspektör bör också ställa frågor till den person på företaget som ansvarar för märkningen. Företaget ska även kunna visa dokumentation som stöd för märkningen.

De områden som är viktigast att kontrollera är: rätt livsmedelsgrupp, näringsdeklarationen och symbolens utformning. Se nedan förslag på frågor att ställa vid kontrollen.

Kontroll av rätt livsmedelsgrupp

1. I vilken livsmedelsgrupp har företaget placerat produkten?
2. Är produkten placerad i rätt livsmedelsgrupp?

   Om svaret på fråga 2 är ”*ja*”:

3. Uppfyller produkten de generella kraven för livsmedelsgruppen?
4. Uppfyller produkten villkoren för den aktuella livsmedelsgruppen?

För generella krav, se 2-4 §§ LIVSFS 2005:9, och för villkor för respektive livsmedelsgrupp, se bilaga 2 till LIVSFS 2005:9.

Tolkningar av paragrafer samt livsmedelsgrupper

Kontroll av om en produkts innehåll av näringsämnen uppfyller villkoren i den aktuella livsmedelsgruppen kan göras på olika sätt. För några livsmedelsgrupper behöver beräkningar göras från en kombination av information från ingrediensförteckningar och recept eller annan dokumentation över vilka ingredienser som ingår och i vilka mängdförhållanden.

Det gäller till exempel:

- ”tillsatt fett” – till exempel livsmedelsgrupp 1
- ”tillsatta sockerarter högst” – till exempel livsmedelsgrupp 6
- ”produkt som innehåller minst xx % fullkorn räknat på produktens torrsubstans” – till exempel livsmedelsgrupp 7
- ”annat fett än fiskfett” – till exempel livsmedelsgrupp 22
- ”minst 50 % bearbetade fiskeriprodukter” – till exempel livsmedelsgrupp 22
- ”minst xx % kött” – till exempel livsmedelsgrupp 24
- ”minst 50 % av produkten ska vara framställd av kött, spannmål (100 % fullkorn), grönsaker (exkl. potatis), baljväxter (utom jordnötter) eller rotfrukter.” –livsmedelsgrupp 24
- ”minst 50 % spannmål (100 % fullkorn), grönsaker (exkl. potatis), baljväxter (utom jordnötter), rotfrukter eller icke-animaliskt protein.” – livsmedelsgrupp 25
- ”minst X g grönsaker (exkl. potatis), baljväxter (utom jordnötter), rotfrukter eller frukt och bär per 100 g produkt” – till exempel livsmedelsgrupp 26

Om svaren är ”*nej*” på någon av ovanstående frågor 2-4 så kan produkten inte märkas med Nyckelhålet.

Kontroll av näringsdeklaration

Har produkten en korrekt näringsdeklaration?

För näringsdeklaration se artikel 29-35 i förordning (EU) nr 1169/2011.

Näringsdeklaration och Nyckelhålet

Kontroll av symbolen Nyckelhålet

Har Nyckelhålssymbolen rätt utformning?

För Nyckelhålets utformning se § 1 a LIVSFS 2005:9.

1 § och 1a § - Nyckelhålets tillämpningsområde och symbol

Kontroll av Nyckelhålet i butik

När det gäller användning av Nyckelhålet på skyltar i butik, så bör följande gälla:

- **Allmänna skyltar** där konsumenter vägleds till att titta efter Nyckelhålsmärkta livsmedel kan användas i nästan alla avdelningar i butiken.Det är större risk att konsumenten vilseleds om skyltar med Nyckelhålet används på avdelningar där få eller inga livsmedel alls kan Nyckelhålsmärkas, till exempel i avdelningar för snacks, glass och godis.
- **Produktspecifika skyltar** (reklamerbjudanden) med reklam för Nyckelhålsmärkta livsmedel bör bara användas i anslutning till färdigförpackade livsmedel som är Nyckelhålsmärkta eller i anslutning till livsmedel som inte är färdigförpackade som omfattas av LIVSFS 2005:9. Se § 2 i flreskrifterna.

Märkning och presentation - Nyckelhålet

Vad händer om företaget inte följer reglerna om Nyckelhålet?

Det är livsmedelsföretagaren som använder Nyckelhålsmärkningen som ansvarar för att reglerna i LIVSFS 2005:9 följs. Om en livsmedelsföretagare i sin märkning bryter mot reglerna i LIVSFS 2005:9 ska detta bedömas på samma sätt som andra överträdelser av livsmedelslagstiftningen.

Hantering av avvikelser - Nyckehålet

Senast uppdaterad 10 juni 2022 Ansvarig grupp SV_FMS